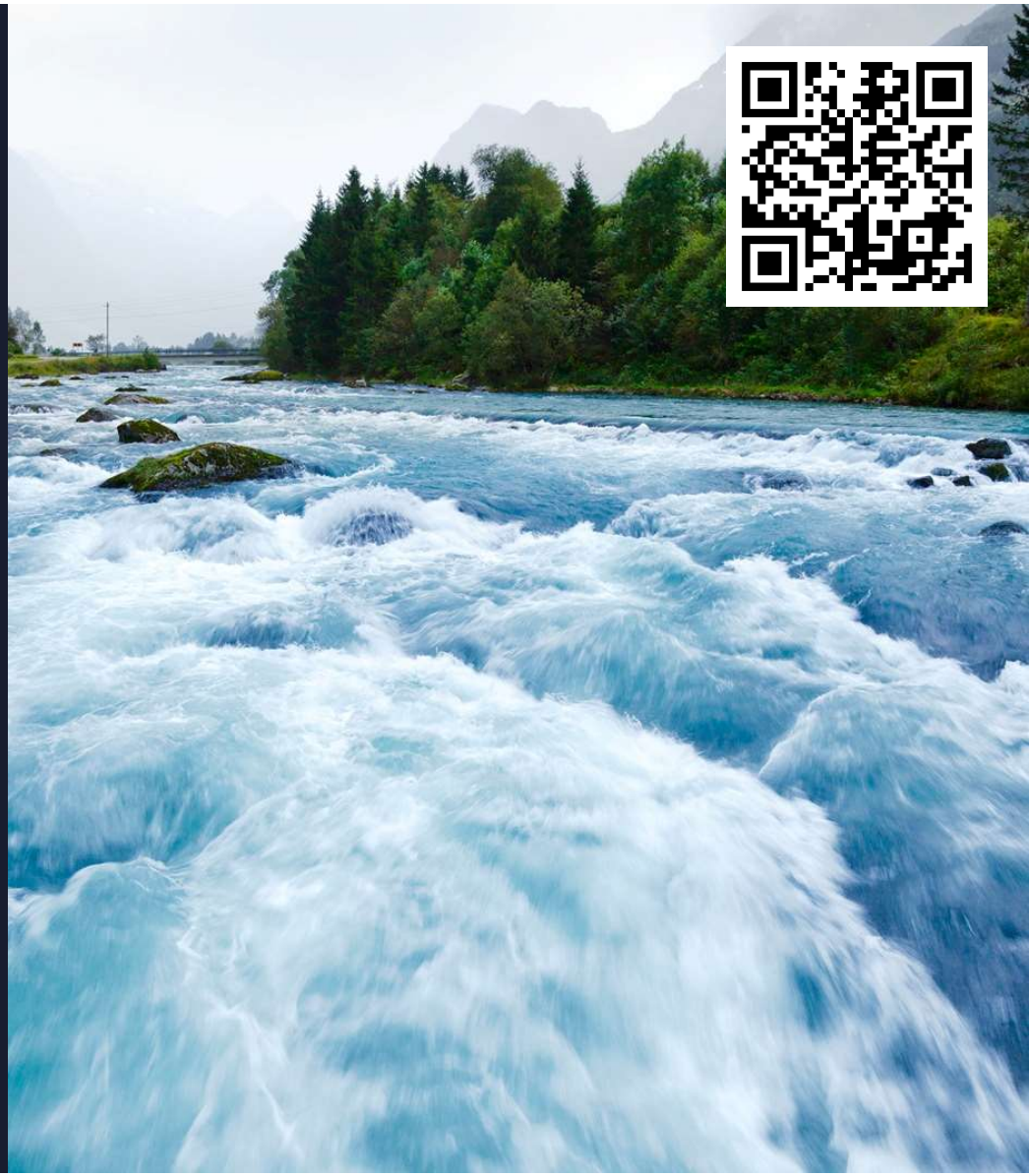
Holth & Winge

Presentasjon

Evaluering av Heiplanen

Fredrik Holth | 15. oktober 2026

Vårt mål:

- Å gjøre alle landets kommuner gode i plan- og bygningsrett.
- Vi ønsker å klargjøre kommunenes handlingsrom til å treffe vedtak.
- Å hjelpe kommuner til å finne gode rutiner som sikrer effektive, forutsigbare beslutningsprosesser – i tråd med norsk lov

Hvordan?

- Vi holder kurs og forelesninger innen plan- og bygningsrett med tilgrensede rettsområder.
- Vi utarbeider juridiske utredninger.
- Vi yter prosesstøtte og kvalitetssikring til kommuner og fylkeskommuner.

Podcast

Lytt her

Evaluering av Heiplanen

Evaluering av Heiplanen

Evalueringen av Heiplanen er gjennomført som en kvalitativ undersøkelse basert på intervjuer og dokumentanalyse. Formålet med undersøkelsen er å belyse hvordan Heiplanen har fungert som styrings- og beslutningsgrunnlag i kommunal og statlig arealforvaltning, samt å undersøke hvordan planens kunnskapsgrunnlag og retningslinjer kommer til uttrykk i praktisk planlegging.

Det er gjennomført intervjuer med representanter for kommuner som omfattes av Heiplanen, samt med to statsforvalterembeter. Intervjuene har gitt innsikt i hvordan planen oppfattes og anvendes av de ulike forvaltningsaktørene, herunder hvilken betydning planens mål, hensynssoner og retningslinjer har for kommunenes arealplanlegging og behandling av enkeltsaker. Videre har intervjuene belyst erfaringer med samordning mellom kommunal og statlig forvaltning, planens kunnskapsgrunnlag og eventuelle utfordringer knyttet til planens aktualitet og praktiske gjennomføring.

Evaluering av Heiplanen

I forordet til Heiplanen kan en lese:

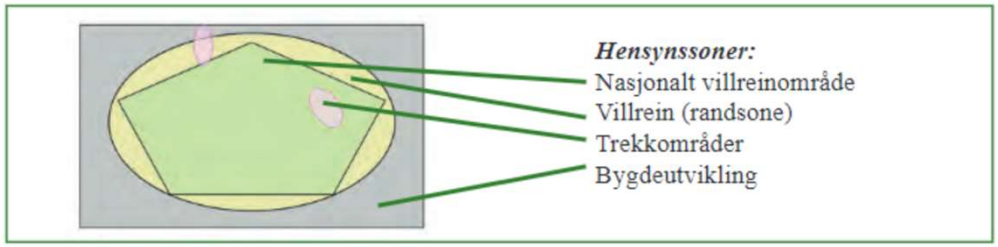
> Miljøverndepartementet tok i 2007 initiativ til å få utarbeidet regionale planer for en helhetlig forvaltning av de viktigste villreinområdene i Norge. Planene skulle fastsette en langsiktig arealforvaltning som balanserte bruk og vern for de aktuelle fjellområdene med influensområder. Fylkestingene Hordaland, Rogaland, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder stilte seg positive til henvendelse og vedtok at det skulle utarbeides en plan for vårt heiområde.

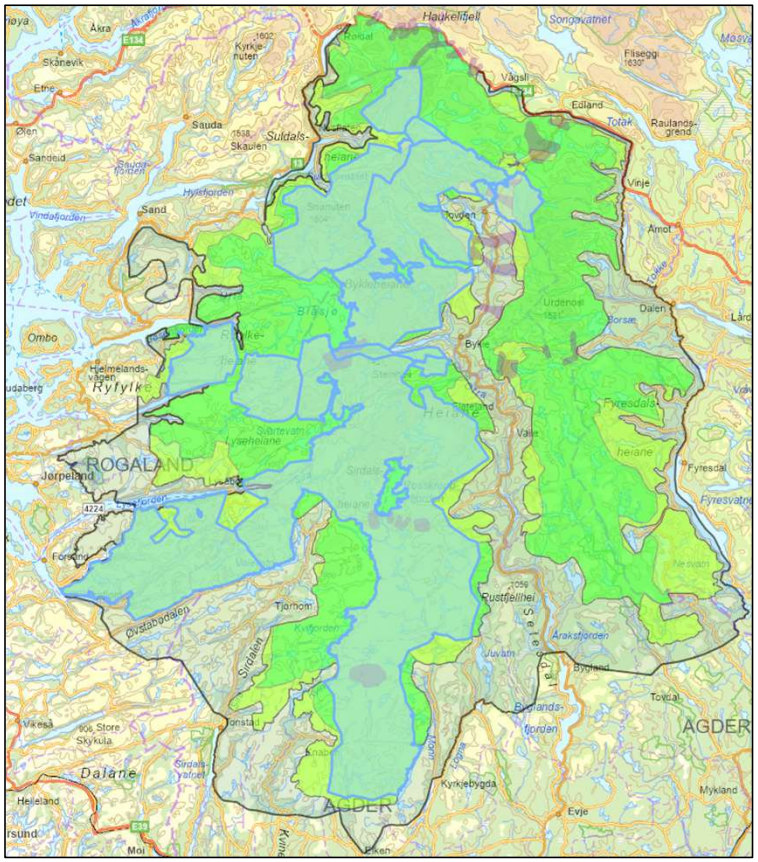
I brevet fra departementet av 12. april 2007 (initiativet) kan en lese følgende:

> Ved stortingsbehandlingen av St.meld. nr. 21 (2004-2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand la energi- og miljøkomiteen vekt på at økt delegering av ansvar til kommunene øker behovet for tydelige statlige signaler om nasjonale føringer i arealpolitikken. Videre støttet komiteen de arealpolitiske målene i meldingen, og understreket at villreinens leveområder skal sikres, jf. Innst. S. nr. 228 (2004-2005).

Evaluering av Heiplanen

Heiplanen bruker følgende hensynssoner (plan- og bygningsloven § 11.8 c):

Holth & Winge

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

I lys av intervjuene med statsforvaltere og kommunene, samt gjennomgangen av enkeltsaker, fremstår det klart at kunnskapen som lå til grunn for utarbeidelsen og vedtakelsen av Heiplanen er utdatert. Uenighet og usikkerhet knyttet til kunnskapsgrunnlaget skaper, som intervjuene og dokumentanalysen, grobunn for konflikter og misforståelser.

Oppdatert kunnskap, og kommunikasjon av denne kunnskapen, er helt avgjørende for legitimiteten til Heiplanen i kommunene, og ikke minst for å sørge for en mindre konfliktfylt praktisering av planen.

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

Vi vil anta at den svært overfladiske konsekvensutredningen som ble gjort ved vedtakelse av Heiplanen har gitt grobunn for mange konflikter og uklarheter, som på denne måten er forskjøvet til senere plannivåer og ut i enkeltsaker. Dette bør man være oppmerksom på ved en revisjon.

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

Generelt er det vårt inntrykk at kommunene ser det som utfordrende å implementere Heiplanen på en god måte i kommuneplanens arealdel. Dokumentanalysen tyder også på at kommunene har utfordringer med dette. På den annen side ligger det naturligvis en klar forventning i kommunene om at når kommunen implementerer Heiplanen i KPA, skal ikke Heiplanen brukes som grunnlag for innsigelser og klager i enkeltsaker som ikke utfordrer KPA (Heiplanen).

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

4.10.4 Hensynssone bygdeutvikling

Dette er områdene som omfatter resten av arealene i planområdet. Her er eksisterende områder for utbygging (boliger, hytter, reiselivsanlegg mm), tettsteder, landbruksareal, natur- og friluftsområder m.m.

Retningslinjer:

- Villreinens interesser regnes å være avklart i denne sonen ved at Heiplanens intensjoner og mål gjennomføres.
- Gjeldende planstatus er styrende for videre utvikling inntil nye planer foreligger.
- Dette er utviklingssonen der nye større tiltak primært skal kanaliseres til. Her prioriteres planer og tiltak som fremmer en bærekraftig bygdeutvikling.
- Tilrettelegging

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

For å sikre legitimitet og effektiv saksbehandling av reguleringsplaner og dispensasjonssaker innenfor Heiplanområdet mener vi det er helt avgjørende av Heiplanen (revidert utgave) implementeres i alle kommuneplaner relativt raskt etter vedtakelse. Vi har ikke gjort noen helhetlig evaluering av retningslinjene til Heiplanen. Vi ser likevel at det er betydelig forbedringspotensial når det kommer til retningslinjene til de ulike hensynssonene (hensynssone nasjonalt villreinområde, hensynssone villrein, hensynssone trekkområde og hensynssone bygdeutvikling). Det er flere eksempler på «uekte» retningslinjer. Disse kan være formulert som bestemmelser, de kan være uklare, de hører egentlig hjemme i planbeskrivelsen, kan være overflødige osv. Kvaliteten på retningslinjene bør bedres kraftig ved en revisjon av planen.

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

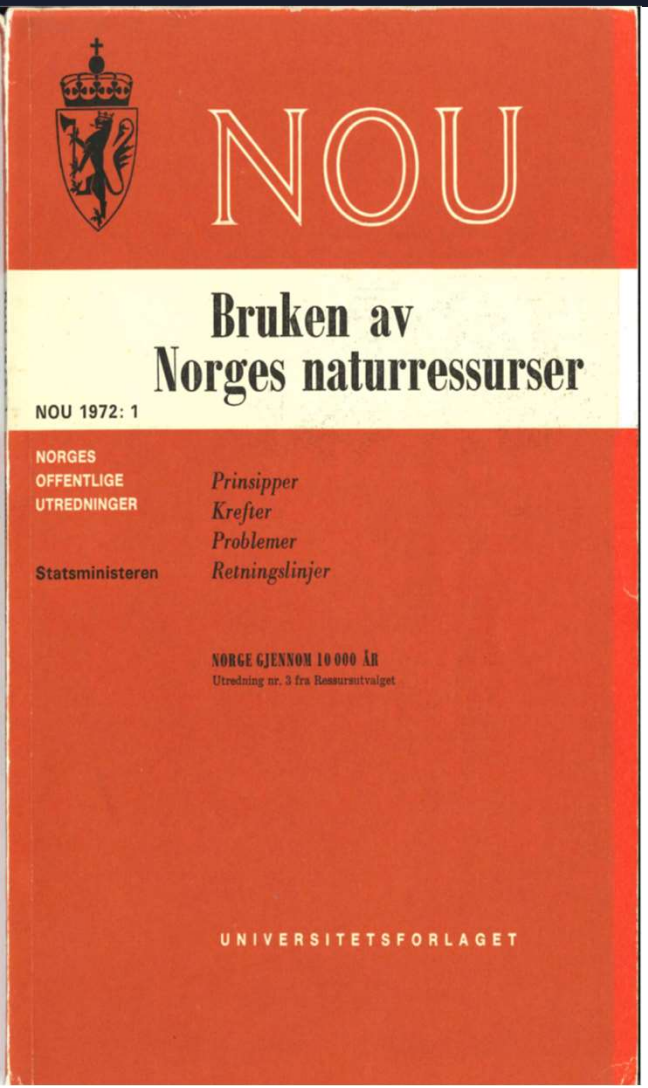
Det er også helt avgjørende, slik vi ser det, at kommunene innenfor Heiplanområdet kommer i *plantakt*. Den utakten kommunene er i nå skaper store utfordringer og må slik vi vurderer det legge (unødvendig) stort belag på ressurser i kommuner, fylkeskommuner og hos de respektive statsforvaltere. Plan- og bygningsloven gir kommunen generell hjemmel til å revidere kommuneplanens arealdel når kommunene måtte ønske det. Det er heller ikke noe i veien for en tematisk revisjon av kommuneplanens areadel. I tillegg er de viktig å understreke at pbl. § 11-17 også hjemler det å gjøre mindre endringer i kommeplanens arealdel.

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

I arbeidet med revisjon av Heiplanen vil vi oppfordre til følgende hovedfokus:

- God **kommunikasjon** om hva som blir innholdet i den regionale planen og betydningen av planen, særlig for kommunene.
- Sørge for **plantakt** mellom regionalt og kommunalt nivå.
- Vurderer å **ta ut bygdeutviklingssone** av kart og tekst. Om en går videre med dette grepet vil det trolig utløse krav om (omfattende) konsekvensutredning av planen på overordnet nivå.
- Det bør være en målsetting å få vedtatt en **presis og kortfattet plan**, med fokus på å rendyrke retningslinjer og ikke skape tvil om en står overfor en retningslinje eller bestemmelse. Planbeskrivelsen bør ta over den tekstunge delen.
- Gi kommunene god **oppfølging og veiledning** når det kommer til implementering av den den regionale planen i kommunale arealplaner, sær kommuneplanens arealdel.
- **Utarbeide mal for planbestemmelser og retningslinjer** som skal bidra til å sikre villreinens leveområder innenfor Heiplanområdet.
- Koordinere og veilede i et **opplegg for planvask** i kommunene.

Evaluering av Heiplanen – noen konklusjoner

«Generelt er det nødvendig å vise langt større varsomhet enn hittil når det gjelder inngrep i naturen. Vi må ikke totaldisponere våre arealer i dag slik at vi bare overlater saneringsoppgaver til våre etterkommere.»

Holth & Winge

Takk for meg!